

KONKURENTSIVÕIME KAVA „EESTI 2020“ UUENDAMINE

Ekspertgrupi ülesandeks on:

- arutada läbi EE2020 valdkonna eesmärkide täitmise seis (eesmärke ja sihttasemeid, mida ei ole saavutatud ei muudeta);
- anda hinnang EE2020 valdkonna peamiste kitsaskohtade (väljakutsete) asjakohasusele, vajadusel teha täiendusettepanekuid;
- anda hinnang seni rakendatud poliitikamuudatuste ja meetmete mõjususele ning teha ettepanekuid uuteks poliitikamuudatusteks ja meetmeteks, mis aitaksid EE2020 eesmärke saavutada.

KONKURENTSIVÕIMELINE ETTEVÕTLUSKESKKOND

Valdkond hõlmab endas mitmeid suuri alavaldkondi, nagu teadus- ja arendustegevus, innovatsioonipoliitika, ettevõtlus ja ettevõtlikkus ning ettevõtete jaoks soodsa õiguskeskkonna ning avaliku infrastruktuuri (ennekõike transpordiühenduste ja IKT) arendamine.

1. Eesmärkide täitmise seis

Konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna valdkonnas on seatud aastaks 2020 kolm eesmärki:

Tõsta teadus- ja arendustegevuse investeeringute taset		
Algtase 2009	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
1,42%	2%	3%

2012. aastal moodustas Eesti teadus- ja arendustegevuse kulutuste maht SKP-st 2,16%. Majandussektorite kogukulutused teadusele ja arendusele ulatusid 2012. aastal 380,69 miljoni euroni. Seda on vähem kui 2011. aastal (384,45M), kuid märgatavalt enam kui 2010. aastal (232,76M). 2011. aastal moodustasid teadus- ja arendustegevuse investeeringud 2,34% SKPst, 2010. aastal 1,58%SKPst. Viimase kümne aastaga (2002 vrd. 2012) on Eesti TA kulutuste osakaal SKPst kasvanud enam kui kolm korda, kulutuste absoluutsumma aga ligi 7 korda. Kulutuste kiire kasv alates 2005. aastast on tingitud ELi struktuurirahade kasutuselevõttust, mis on oluliselt aidanud kasvatada Eesti tehtavaid kulutusi teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile (TAI).

Euroopa Liidu keskmine TA kulutuste osakaal SKPst oli 2012. aastal 2,07% ning euroalas 2,17%. Aastaks 2020 on seatud ka eesmärgiks, et erasektori TA kulutuste osakaal moodustaks vähemalt 2/3 TA kogukulutustest. 2012. aastal oli erasektori rahastamise osakaal TA kogukulutustest 57,5%, mis on vähem kui sellele eelnenud aastal (63,2%), kuid enam kui 2010. aastal (50,2%). Erasektori teadus- ja arendustegevuse ergutamine on oluline proovikivi, mis vajaks senisest tõhusamaid lahendusi.

Suurendada Eesti ekspordi osatähtsust maailma kaubanduses		
Algtase 2009	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
0,085%	0,100%	0,110%

2013. aastal moodustas Eesti ekspord WTO andmetel 0,096% maailma koguekspordist, püüdes samal tasemel 2012. aastaga. 2011. aastal oli näitaja 0,10%. 2013. aastal oli Eesti

FAKTILEHT

kaupade ekspordi osatähtsus 0,087% maailma kaubandusest, teenuste ekspordi osatähtsus oli 0,127%.

Võrreldes 2000. aastaga on Eesti kaubaeksport enam kui kolmekordistunud. 2/3 ulatuses on selle põhjuseks suurenenud kogused, 1/3 osas ekspordihinde tõus. Teenusteeksporti puhul on mahu ja hinnakasvu osakaalud olnud ligikaudu samad

Eesti kaupade ja teenuste turuosa maailmakaubanduses on alates 2004. aastast kasvanud üle 3,4% aastas. Ka dekomponeeritud ekspordi turuosa kinnitab, et Eesti on üks kümnest ELi riigist, kes on suutnud alates 1999. aastast turuosa maailmakaubanduses kasvatada. Analüüs näitab, et Eesti ekspordi koosseisu kuuluvad tooted kallinevad sihtturgudel keskmisest kiiremini ning ekspordi struktuuris toimuvad nihked suurema lisandväärtusega toodete suunas, positiivsetele muutustele allhanke väärtusahela positsioonis või nišitoodete ja -turgude olemasolule¹. Eesti peamisteks kaubanduspartneriteks on Soome, Rootsi, Venemaa, Läti ja Leedu.

Tööjõukulude kasv ei ületa tootlikkuse kasvutempot²		
Algtase 2011	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
-3,7%	0%	0%

2012. aastal tõusis reaalne tööjõuühikukulu 0,6% ning 2013. aastal 1,7%, mis tähendab et 2010. ning 2011. aasta languse järel on tööjõukulude kasv taas veidi kiirem olnud kui tootlikkuse kasv.

Eesti ettevõtete tööjõukulud 2012. aastal olid 5,4 miljardit eurot. Võrreldes 2011. aastaga kasvasid need 10%, kuid senise lähiajaloo „rekordaaastaga“ 2008 võrreldes on seda 4% vähem. Tööjõukulude järsk langus toimus 2009. aastal kui eelnenud aastaga võrreldes vähenesid need 19%. Kriisiaastate langustrend pöördus tõusuks 2011. aastal.

Eesti ettevõtete tootlikkus töötaja kohta võrreldes EL keskmisega on 2008. ja 2013. aasta võrdluses paranenud 4,4 protsendipunkti võrra 65,6%-lt 70,0%-ni. 2012. aastal oli vastav näitaja 70,1%. Üldistades võib öelda, et tootlikkuse paranemine ei ole siiski kulgenud eesmärgi seadmisel loodetud tempos ning jääb alla ka tööjõukulude kasvule. Aastaks 2020 seatud eesmärgi järgimine eeldab mõjusamat tegevust.

2. Olulisemad planeeritud ja algatatud tegevused

Konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ on sõnastatud kuus peamist konkurentsivõimelise majanduskeskkonna väljakutset. Järgnevalt tuuakse välja olulisemad kavandatud ning elluviidavad meetmed aastani 2020, mida rakendades väljakutses sõnastatud eesmärgi poole liikuda:

1. Ettevõtete pikaajalist rahvusvahelise konkurentsivõime kasvu soodustava poliitika kujundamine.

- Maksejõuetusmenetluse tõhustamine
- Ettevõtjate halduskoormuse süstemaatiline vähendamine

¹ „Eesti konkurentsivõime ülevaade 2014“, Eesti Pank.

² Reaalne tööjõuühikukulu muutus (jooksevhindades tööjõukulude osakaalu muutus loodud lisandväärtuses, nominaalses SKP-s)

FAKTILEHT

- Ettevõtlusõppe edendamine
 - Paremad avalikud teenused
 - Ettevõtjate tervikliku arengumudeli võtmine ettevõtlustoetuste kujundamise aluseks (nn. rätsepülikond)
 - Finantsinstrumendid ettevõtjate arengu- ja ekspordivõimekuse tagamiseks
 - Ettevõtlusega alustamise toetamine
 - Ettevõtjate koostöö ja ühisturunduse meetmed
 - Välisteenistuse kaudu ettevõtjate rahvusvahelistumise toetamine
- 2. Keskkonna loomine senisest suuremas mahus ekspordipotentsiaaliga ja suurema lisandväärtusega sektoritesse suunatud otseste välisinvesteeringute Eestisse toomiseks.**
- Suuremahuliste investeeringute toetamine
 - KOVide toetamine ettevõtlustaristu arendamisel
 - Regionaalne kompetents investorteeninduseks
 - Stabiilne maksukeskkond, tööjõu maksukoormuse vähendamine
 - Kõrgelt kvalifitseeritud välistööjõu rakendamine
 - Kohanemisprogramm uusimmigrantidele
- 3. Eelduste loomine erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurenemiseks ning innovatsiooni väljundite arvu ja kvaliteedi tõstmiseks.**
- Innovaatiliste riigihangete soodustamine
 - Tehnoloogia arenduskeskuste ja klastrite koostöömudeli arendamine
 - Ettevõtetele suunatud meetmed TA infrastruktuuri avamiseks ja kasutamiseks
 - Eesti teaduse rahvusvahelistumine
 - Tootearendustoetuste ja innovatsiooniosakute pakkumine
 - Varase faasi investeeringute kättesaadavuse parandamine
 - Riskikapitalituru arendamine
 - Start-up Eesti programmi elluviimine
 - Valdkondliku TA võimekuse tõstmine ministeeriumites
 - Integreerumine Euroopa Teadusruumi
- 4. Loomemajanduse, IKT ja teiste võtmetehnoloogiate potentsiaali laiem kasutamine teiste sektorite lisandväärtuse tõstmisel.**
- Loovettevõtete ja teiste sektorite ettevõtjate koostöö soodustamine
 - Loovettevõtjate ekspordivõimekuse parandamine
 - Kosmetehnoloogiate maapealsete rakenduste arendamine
 - Kasvuvaldkondade kitsakohtade lahendamine valdkondliku kasvupotentsiaali realiseerimiseks
 - Teenustedisaini arendamine
 - IT Akadeemia arendamine
 - Ettevõtjate teadmiste ja oskuste tõstmine
- 5. Teaduse inimressursi arendamine ning inseneride ja tippspetsialistide juurdekasvu tagamine.**
- Doktorioppe efektiivsuse suurendamine
 - Teadlaste järelekasvu tagamine
 - Teadustööde juhendamise süsteemi arendamine

FAKTILEHT

- Doktorikoolide toetamine
 - Teadlaste karjäärimudeli kehtestamine
- 6. Transpordi, IKT ja teiste riigi poolt pakutavate ettevõtlust toetava taristu ja institutsioonide viimine rahvusvahelisele tasemele.**
- Eesti lennuühenduste parandamine Euroopa ärikeskustega
 - Tallinna lennujaama kapasiteedi tõstmine
 - Ülemiste reisiterminali arendamine
 - Rail Balticu raudteetrassi arendamine
 - Tallinn-Tartu maantee neljarealiseks ehitamine
 - Ühistranspordikorralduse tõhustamine
 - Sadamate potentsiaali kasutamine logistikateenuste arendamiseks
 - Jää- ja õlitõrjereostuse likvideerimise võimekuse suurendamine
 - Lairibaühendusele juurdepääsuvõrkude rajamise toetamine

3. Peamised poliitikasoovitused 2011-2014

Peamised poliitikasoovitused on kogutud kokku ning üldistatud perioodil 2010-2014 valminud erinevatest valdkondlikest uuringutest ja hindamistest, tarkade otsuste fondi analüüsides, Euroopa Liidu ning OECD valgetest ja rohelistest paberitest, Riigikontrolli audititest, partnerorganisatsioonide pöördumistest ja teistest allikatest. Väljatoodud soovitused on praeguses etapis teadlikult erineva detailsusastmega ning täpsustuvad edasiste arutelude käigus.

- Valida välja eelisarendatavad tegevusalad, mille arengut toetada
- Keskenduda ettevõtete ja TA asutuste koostöövõrgustike loomisele
- Rakendada enam turupõhiseid toetusmeetmeid (sh. osaline või täielik abi tagastamine, royaltyd, auhinnakonkursid, fondid jne)
- Tagada kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavus
- Teenuste ekspordi toetamine
- E-teenuste kasutamisoskuse parandamine elanikkonnas: digitaalse kirjaoskuse jätkuv tõstmine
- Ettevõtjate oskuste ja teadlikkuse tõstmine e-äri ja e-kaubanduse lahenduste nutikamaks ja laiemaks kasutuselevõtuks äriprotsessides (nt teadlikkuskampania uute tehnoloogiate tutvustamiseks või valdkondlikud demokeskused).
- Alustavatele ja VKEdele tarkvaravaliku keskkonna ja nõustamisteenuse loomine
- IKT-vahenditesse tehtavate investeeringute eelisoetamine ning toetamine tervikpaketina, sh kooolitus ja nõustamisteenus – eriti tööstusettevõtetele.
- Tarbijate usalduse ja teadlikkuse tõstmine e-kaubanduse kohta.
- Riiklikul tasemel virtuaalvaluuta tunnustamise ja kasutamise poliitika väljatöötamine.
- Fokusseerida eksporditegevused turgudele, kus majanduskasv on kiirem
- Õhutada otseseid välisinvesteeringuid valdkondades, kus kõrvalmõjud suuremad
- Eesti-Aasia ärisuhete arendamise soodustamine
- Ettevõtjate müügiialaste oskuste parandamine
- Ärisaadikute võrgustiku käivitamine
- Rakendada riigisiseseid projektivõlakirjasid
- Teadus- ja arendustegevuse valdkonnas kasutada süsteemselt tulemuste hindamist kulutatud vahendite vastu

FAKTILEHT

- TjaAjal sõltuvuse vähendamine EL struktuurifondide vahenditest
- Protsessiinnovatsiooni jõulisem toetamine
- Innovatsiooniinstrumentide laiendamine
- Sektorite vahelisi koostöövõrgustikke ning klatri-initsiatiivide stimuleerimine ja eelistamine.
- TA soodustamine ettevõtte tulumaksu meetmete läbi (nt. maksukrediit, osaline maksuvabastus patendi tulust, jne).
- TA soodustamine tööjõumaksude meetmete läbi (nt. sotsiaalmaksu lagi, madalam maksumäär, jne).
- Ettevõttesse arendus- ja uurimistööd vedavate inimeste leidmise ja rakendamise toetamine
- Teadmusmahukate teenuste (nt. õigusabi) arendamine lähtuvalt infoühiskonna kogemusest
- Doktorite ja teadlasmobiilsuse parandamine
- Riikliku koolitustellimuse suunamine riigile oluliste tehnoloogiavaldkondade arenguhuvisid silmas pidades
- Kutsehariduse õpetamisel tööpraktika ja töökohapõhise õppe osakaalu suurendamine
- Planeerimismenetluste lihtsustamine ning planeerimistegevustes ettevõtluse vajaduste suurem arvestamine
- Intellektuaalomandi seadusandliku raamistiku moderniseerimine infoühiskonna vajadustele ja võimalustele vastavaks.
- Luua ühtne transpordiplaneerimise süsteem
- Internetivõrgu täiendavate välisühenduste rajamine.
- Reaalajas majanduse arendamine - reaalajas toimivate integreeritud lahenduste kasutuselevõtu edendamine ettevõtete ärilises ajaajamises (sh riigi e-teenuste taristu vastav edasiarendus)
- E-arvete kohustuslikuks tegemine ja e-kviitungi juurutamine
- Piiriülese e-teenuste baastaristu ja piiriüleste e-teenuste arendamine
- Uudsete tehnoloogiate riigi e-teenuste alustaristus ja riigi infosüsteemis kasutuselevõtu pilootprojektide elluviimine, nt linkandmete ja asjade interneti kasutuselevõtu edendamine.
- Avaliku sektori informatsiooni andmine kodanikele ja ettevõtetele tasuta ja masinloetavana kasutamiseks.
- Eesti olulisemaid e-lahendusi muudetakse Euroopa Liidu standarditeks.
- Riigiasutustele õigus ja kohustus toetada avaliku sektori jaoks loodud (IKT-) lahenduste müügitööd teistesse riikidesse, sh jagada intellektuaalomandit.
- Luua pendelrännet arvestav ja KOVide ettevõtluse arendamisvõimalusi parandav tulumaksusüsteem
- Eesti ettevõtete tegutsemisbaaside loomine sihtpiirkondadesse turgudele sisenemise kulu vähendamiseks
- Luua Eesti turundamise ja välisinvesteeringute toomise löögirühm
- Tarka immigratsiooni toetava keskkonna kujundamine
- Langetada veelgi tööjõumaksude taset (sh kasutades võimalusel sihtrühmapõhist lähenemist) – vähemalt vabastada ajutiselt Eestis töötavad välispetsialistid sotsiaalmaksust.
- Anda üliõpilastele enam stipendiume välisõpinguteks
- Soodustada kõrgelt kvalifitseeritud tööjõul või ülikooliga seotud isiku Eestisse jäämist.

4. Euroopa Liidu poliitika raamistik ettevõtluse valdkonnas aastani 2020

Ettevõtluse valdkonnas on EL tasandil keskmes jätkuvalt siseturu tugevdamine, sh ühtse turu tekitamine seni killustunud tegevusaladel ning ettevõtluse barjääride langetamine. Olulisemateks alasuundadeks on: digitaalse ühtse turu loomine, teenuste turu edasine liberaliseerimine (eeskätt 2009. a jõustunud teenuste direktiivi täielik rakendamine ning kutsekvalifikatsioonide direktiivi ülevõtmine ja rakendamine), maksejõuetusmenetluste tõhustamine, kvalifitseeritud välistööjõu rände soodustamine, Euroopa ühtse müügiõiguse sisseseadmine ja piiriüleste teenuste kasutamise võimaluste avardamine.

Järjest suuremat tähelepanu pööratakse õiguskeskkonna lihtsustamisele, sh arukas reguleerimine, õigusaktidest tuleneva halduskoormuse vähendamine ja mõjuhindangud (sh kasutusel nn *competitiveness proofing* ehk erinevate valdkondade õigusaktide puhul mõju hindamine ettevõtete konkurentsivõimele). Käivitatud on Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm REFIT, et muuta EL õigusaktid selgemaks ning lihtsamini mõistetavaks; lisaks vähendada aruandluskohustust, monitoorida muid EL õigusaktidest tulenevaid nõudmisi ning muuta õigusaktidest tulenevate nõuete täitmine ettevõtete (sh VKEde) jaoks lihtsamaks.

Uue Euroopa Komisjoni koosseisu ametisseastumisega on kavas koostada ka uus EL digitaalarengu tegevuskava järgnevatel aastatel, mille põhiosaks on digitaalse ühtse turu edasiarendamine. Eesti jaoks esmaolulisena on laual 2014.a vastu võetud EL e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste määruse (eIDAS) jõustamine (sh rakendusaktid), mis aitaks jõuda digitaalallkirjade laialdasema kasutamiseni ELis. Eesti ettepanekul kavandatakse varasemast tugevamaid samme piiriüleste avalike e-teenuste toetuseks EL tasandil andmete ühekordse küsimise põhimõtte sätestamiseks, samuti vajaliku riikide vahelise andmevahetuse rajamiseks.

Komisjonil on lisaks kavas jätkata pilvandmetöötluse kasutuselevõtu edendamist (üle vaadata senine strateegia), arendada võrgu- ja infoturvet (direktiivi vastuvõtmine ja rakendamine, lisaks uute algatuste kavandamine) ning osaleda globaalses internetihalduse tulevikuarutelusel, et tagada vaba ja ühtse interneti säilimine.

E-kaubanduse osas vajavad Euroopa Komisjoni vaates suuremat tähelepanu valdkonnad nagu maksete kättesaadavus ja turvalisus, isikuandmete puutumatus, tellitud kaupade tarnimine, teave internetilepingute kohta, lihtsustatud juurdepääs õiguskaitsemehhanismidele ning üldine lepingu- ja tarbijakaitseõigus. E-kaubanduses on seni mureks just liikmesriikide lõikes tarbijate diskrimineerimine (ligipääs kaupadele-teenustele või erinevad hinnatasemed), sh hinnavõrdlussaitide siseriiklik suunatus. Kõige konkreetsemalt on komisjon alustanud pakiveoturu korrastamist ning tegeleb ettevõtjate teadlikkuse tõstmisega.

2013.a tuli komisjon välja määruse eelnõuga, mille üldeesmärk on liikuda elektroonilise side ühtse turu loomise poole: kõrvaldada piiriüleseks tarbimiseks ja teenuste osutamiseks tõkked, sh rändlustasude kaotamine, võrkude neutraalsuse tagamine, sagedusressursi ühtsema haldamise jm teel. See määrus on jätkuvalt läbirääkimiste järgus, nagu ka teine suur ja oluline digitaalset arengut mõjutav andmekaitse reformi pakett.

Autoriõiguse valdkonnas liigutakse edasi EL raamistiku kaasajastamisega, sh lahenduste leidmisega lihtsamaks üle-euroopaliseks litsentsimiseks. Pikaajalises vaates on komisjon

FAKTILEHT

lubanud ühe lahendusena kaaluda ühtse Euroopa autoriõigusseadustiku loomist, liikmesriigid on selle idee suhtes samas valdavalt skeptiliselt meelestatud. Peamiste lähiaastate meetmetena on nad soovitanud: ühtlustada ja muuta paindlikumaks ainuõiguse erandite ja piirangute süsteemi; lühendada õiguste kaitse tähtaegu; lihtsustada piiriülest litsentsimist; täpsustada isiklikuks tarbeks kopeerimise õiguse ja üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse sisu; lihtsustada tehniliste kaitsemeetmete regulatsiooni; kitsendada andmebaasiõiguse ulatust; muuta proportsionaalsemaks autoriõiguse jõustamise meetmete regulatsioon.

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas on tähtis kasutada uut struktuurivahendite perioodi Eesti ettevõtjatele ning teadusasutuste koostöö arendamiseks. Põhieesmärgiks on seatud ELi sotsiaalmajanduslike väljakutsetele vastamine. TAI peab teenima ühiskonna vajadusi.

Horisont 2020 ning väike ja keskmise suurusega ettevõtete ettevõtlusprogrammis COSME on loodud senisest enam võimalusi katsete ja prototüüpide loomiseks, tutvustustegevuse ja katseprojektide jaoks, ettevõtlusele suunatud teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse ja riskide võtmise toetamiseks. Mõlema programmi raames toetatakse ühiselt omakapitali instrumenti ja laenupõhist rahastamisvahendit, mis on ligipääsetavad ka Eesti ettevõtjatele ja teadusasutustele.

ELi avaliku ja erasektori koostööpartnerlused annavad võimaluse ühisteks tehnoloogiaalgatusteks. Avaliku ja erasektori lepingulisele partnerlusele, Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi teadmiskogukondadele (KICid)³ ning Euroopa innovatsioonipartnerlustele lisaks on kavandatud ka avaliku sektori siseseid partnerlusi (ühisprogrammid ja ühise kavandamise algatused), mis on loodud ühiskondlike väljakutsete lahendamiseks. Rahvusvahelise institutsionaalse koostöö arendamiseks on loodud täiesti uute instrumentidena nn. *teaming* ja *twinning*.

Jätkub ka Euroopa teadusruumi (*European Research Area*) väljaarendamine, mille järgi peavad teadlased, teadmised ja tehnoloogia saama takistusteta piiriülesest liikuda. See tähendab teadustaristu riskisutuse tagamist, teadlaste värbamise läbipaistvamaks muutmist, teadustoetuste ülekantavuse probleemi lahendamist, jms. Lisaks jätkub ELi ühtse patendi kasutuselevõtmine, sh ettevalmistused ühtse patendikohtu süsteemi tööloomeks. Mitmetes liikmesriikides oma leiutisele kaitset soovivatele taotlejatele on selline süsteem odavam, kui oleks nn klassikalise Euroopa patendi süsteemi, kus taotleja poolt tasumisele kuuluvad summad sõltuvad taotluses märgitud riikide arvust.

2014.a I poolaastal võeti vastu uus riigihangete direktiiv, mis mh loob võimaluse innovaatiliste riigihangete läbiviimiseks (direktiiv tuleb Eesti seadusandlusesse veel üle võtta). Võimalik, et komisjon sooviks tulevikus näha ka teatud kohustusliku protsendi seadmist innovaatiliste hangete osakaalu määramiseks.

Tõstmaks Euroopa majanduse suutlikust kaasata majanduse elavdamiseks vajalikke rahalisi vahendeid ja kõrvaldamaks turubarjääre andis Euroopa Komisjon 2014. a kevadel välja teatise Euroopa majanduse pikaajalise rahastamise kohta. Teatises olevad meetmed keskenduvad järgmistele tegevussuundadele: a) erasektori vahendite kaasamisele pikaajalisse rahastamisse, b) riigi rahanduse paremale ärakasutamisele, c) kapitaliturgude arendamisele, d) rahastamise

³ Teadmiskogukonnad (*Knowledge and Innovation Communities - KIC*) on Euroopa Innovatsiooni ja Tehnoloogiainstituudi (EIT) instrument, mis seob kõrgharidus-, teadus- ja ettevõtlussektori. KICid keskenduvad prioriteetsetele teemadele, millel on suur ühiskondlik mõju.

FAKTILEHT

VKEdele kättesaadavamaks muutmisele, e) erasektori vahendite meelitamisele taristu rahastamise ning f) jätkusuutliku rahastamise üldise keskkonna parandamisele. Eesmärgiks on ühtse euroopa kapitalituru (*Capital Markets Union, genuine internal capital market*) kujunemine.

Kui varem keskenduti nii ELis kui ka globaalselt maksuvaldkonnas topeltmaksustamise vältimise lepingutele, siis nüüd on tähelepanu all pigem maksubaasi suurendamine (topelt maksuvabastuse välistamine ja tärkava suunana plaanid digimajanduse maksustamise ülevaatuseks). ELi tasandil rõhutatakse abinõuna vajadust võtta suund tööjõumaksustamiselt ressursside maksustamisele ning teabevahetuse tõhustamist.

Komisjon on jõuliselt pööranud oma pilgu ka tööstuspoliitika poole. Tööstuse konkurentsivõime tõstmine tähendab töökohti ning suurenevaid sissetulekuid. Euroopa Komisjon on seadnud eesmärgiks aastaks 2020 liikmesriikides tööstuse osakaalu tõusu 20%ni SKP-st. Erilist tähelepanu pööratakse sellele, kuidas mõjutavad EL kliima-energiaeesmärgid Euroopa tööstuse konkurentsivõimet (st energiahindade mõjule konkurentsivõimele, eelkõige energiamahukates tööstusharudes). Kavas on rakendada mitmeid tugimeetmeid, nt IKT potentsiaali ärakasutamine tööstuse hüvanguks, T&A&I ja nutikas spetsialiseerumine, VKEde rahastamine, EL ettevõtetele juurdepääsu tagamine kolmandate riikide turgudele ja toorainele (sh EL välisesinduste efektiivsem kasutamine) ning *Entreprise Europe* võrgustiku tugevdamine.

Transpordi valdkonna EL taseme reformid parandavad kaupade ja inimeste liikumistingimusi ning annavad võimaluse ka olla eestvedajaks uute lahenduste pakkumisel. Aastani 2020 on transpordi valdkonnas Euroopas põhifookus eri transpordiliikide turgude avamine (aus konkurents, turu läbipaistvus). Raudteesektoris jätkub menetlus 4. raudteepaketi osas, kus Eesti jaoks on olulisimaks küsimuseks siseriikliku reisirongiliikluse avamine. Lennunduses tuleb lõpule viia Ühtse Euroopa taeva (SES) algatus, millega peaks vähenema liikmesriikide õhuruumide killustatus, kasvama tõhusus ja teenuste pakkumise võimalused teistes liikmesriikides. SESi põhimõtteid on võimalik juba praegu regionaalse koostöö vormis kasutada nn Põhjala riikide funktsionaalses õhuruumiblokis (NEFAB). Menetluses olev sadamateenuste reform avab Eesti ettevõtjatele võimalusi pakkuda teatud teenuseid ka teiste liikmesriikide sadamates. Töös on nn Sinise Vööndi rakendamine merenduses, mis vähendab tolliformaalsusi ELi sisemerel sõitvate aluste jaoks, tähendab laevandussektorile senisest väiksemat administreerimiskoormust. Eesti seisukohalt on oluline maanteevedude kabotaažituru jätkuv avamine, et vähendada tühisõite ja muuta sektor efektiivsemaks. Hiljuti on teinud komisjon ettepaneku alustada mehitamata kaugjuhitavate õhusõidukite õigusruumi ühtlustamisega EL tasandil.

IKT kasutamine transpordi valdkonnas suureneb. See eeldab ühtsetes standardites ja miinimumnõuetes kokkuleppimist, mis võimaldaks erasektoril töötada välja üleeuroopalisi lahendusi. Välistada ei saa teatud lahenduste ajapikku tekkivat kohustuslikku kasutuselevõttu (nt elektrooniline maanteetasude süsteem senise vinjeti asemel; 2014. a lõpus on oodata eelnõud ühistransporditeenuste liiklusinfo kohustusliku avaldamise kohta). Rakendada tuleb nn intelligentsete transpordisüsteemide direktiiv, mis tagab kaupade ja reisijate sujuvama piiriülese liikluse (nt internetipõhised reisiplaneerijad ja piletiosustussüsteemid, e-parkimine ja mobiilimaksud, e-logistika ja e-kaubavahetus (sh andmete esitamise ühekordne nõue); merenduses eksisteerivad juba täna *SafeSeaNet* ja *e-Maritime*).

FAKTILEHT

Euroopa enda satelliitnavigatsioonisüsteemi Galileo kasutuselevõtuga seoses suureneb positsioneerimisvõimaluste kasutamine erinevate jälgimissüsteemide puhul (nt logistikas, aga ka sõidumeerikute puhul). Esimesed Galileo teenused peaksid kättesaadavad olema 2014/2015.

Jätkeb ka üle-euroopalise transpordivõrgustiku väljaehitamine (TEN-T põhi- ja üldvõrk), kuhu kuulub ka Rail Balticu trass Tallinnast Leedu-Poola piirini. 2020+ eelarveläbirääkimised, sh taristu investeeringute jätkumine, algavad 2018. Rahvusvaheliste lennuühenduste kontekstis on oluline EL riigiabi ja avaliku teenindamise lepingute (PSO-d) raamistik, mis peaks senisest paindlikumalt reguleerima ELi äärealadel asuvate liikmesriikiide lennujaamu ning -ettevõtteid.

Taristu väljaehitamise ja hooldamisega haakub EL tasandil kasutuselevõetud printsiip „saastaja/kasutaja maksab“. EL poliitikavahendite disainimisel lähtutakse arusaamast, et pikemas perspektiivis ei ole võimalik jätkata taristu ehituse ja hooldusega vaid maksumaksja rahakotile toetudes, millest tulenevalt ei ole tulevikus välistatud ka EL tasandi meetmed (nt raskeveokite kohustuslik teemaks TEN-T põhivõrgul).

Eesti geograafilisest asukohast tulenevalt mõjutavad meid oluliselt transpordiühendused ja regulatiivne raamistik 3. riikidega, mille puhul on EL üldjuhul peamine läbirääkija. 2014. a jooksul peaks komisjon esitama ettepaneku läbirääkimiste alustamine kohta 3. riikide maanteedtranspordi lepingu sõlmimiseks. Pikemas perspektiivis on kavas uuendada lennunduskokkuleppeid Venemaaga (mh Siberi ülelendude küsimus). Eesti vedajatele avaldab kindlasti mõju EL suutlikkus mõjutada oma partnereid täitma rahvusvaheliselt võetud kohustusi (nt Venemaa käitumine WTO kokkulepete täitmisel).